

רשות ההגבלים העסקיים

חברת דובק בע"מ - הקמת מערך הפצה חדש

החלטה בענין פטור מאישור הסדר כובל

1. הקדמה

ביום 30.4.95 הגיעה לרשות ההגבלים העסקיים בקשת פטור מאישור הסדר כובל בהתאם לסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח - 1988 (להלן: "חוק ההגבלים") הצדדים להסדר המבקשים את מתן הפטור הינם חברת דובק בע"מ (להלן - "דובק"), העוסקת בייצור ובייבוא של סיגריות ומוצרי טבק, אשר הוכרזה כבעלת מונופולין בתחום אספקת הסיגריות מייצור מקומי, ו- 70 מפיצים כמפורט ברשימה שצורפה לבקשה (להלן - "המפיצים החדשים"), אשר עוסקים בשיווק סיגריות לחנויות קמעונאיות. בחודש יוני 1995 עידכנה דובק כי ארבעים ואחד מפיצים ימנו על מערך ההפצה החדש.

נושא ההסדר הינו שיווק סיגריות ותוצרת טבק המיוצרים והמיובאים על ידי דובק.

מסקנתי, לאחר בחינת הבקשה, הינה, כי ההסדר מגביל באופן לא משמעותי את התחרות בתחום שיווק סיגריות, בהתאם, מצאתי כי ניתן ליתן פטור מאישור הסדר כובל, כאמור בסעיף 14 לחוק ההגבלים, להסכם שנחתם בין דובק לבין כל אחד מהמפיצים החדשים וזאת למשך 5 שנים.

2. הרקע להגשת הבקשה

ענף הסיגריות בישראל נשלט על ידי שני גורמים דומיננטיים - דובק, שהיא היצרנית היחידה של סיגריות מתוצרת מקומית והשולחת ידה אף ביבוא סיגריות השולטת על למעלה ממחצית משוק הסיגריות בכלל, וחברת מנשה ח. אלישר בע"מ (להלן - "אלישר"), השולטת על מרבית אספקת הסיגריות מתוצרת חוץ.

פרט לאלישר ישנם עוד מספר יבואנים קטנים ובהם: החברה ליבוא ויצוא מוצרי ואביזרי טבק בניהולו של מר משה דוידס (להלן: "דוידס"), וחברת האחים סקאל, סוכנות ושיווק (1986) בע"מ (להלן - "סקאל").

מסיבות הסטוריות שונות, פעלו עד היום כל הספקים בענף באמצעות מערך הפצה משותף הכולל כ- 150 מפיצים.

במסגרת המערך ההיסטורי, מוכרת דובק את תוצרתה למפיצים המובילים ומוכרים את הסיגריות לאלפי נקודות מכירה קמעונאיות.

בנוסף לכך, מזה שנים דובק מפיצה במישרין את תוצרתה למספר לקוחות גדלים וקבועים והם: רשת השק"ם, רשת קואופ - הריבוע הכחול, שירות בתי הסוהר וגופים בטחונים שונים.

כמו כן, דובק משווקת ישירות את תוצרתה לשני סוכנים בירושלים ובבא-שבע המפיצים עבורה סיגריות לסיטונאים. המכירה לגופים אלו מתבצעת ללא כל הסכם כתוב.

מערך השיווק של אלישר מורכב משלושה סוכנים ראשיים (שמיע, ניקוטרון ומאיר כהן) המפיצים את הסיגריות באמצעות אותה רשת של מפיצים.

גם היבואנים הקטנים, דוידס וסקאל, מוכרים את הסיגריות באמצעות אותה הרשת של מפיצים.

ביום 17 בינואר 1995 סייג בית הדין להגבלים עסקיים את זכות השל דובק להקים מערך הפצה עצמאי בכפוף למספר תנאים (תיק מונופול 1/93 הממונה על הגבלים עסקיים נ' חברת דובק בע"מ ואח'). במסגרת אותן הנחיות שבפסק הדין מוקם מערך ההפצה.

ביום 14 ביוני מסרה דובק לבית הדין את הרשימה העדכנית של המפיצים אשר חתמו על הסכמי הפצה בלעדיים עם דובק והמונה 40 איש. ביום 25 ביוני הוסף לרשימה זו מפיץ אחד.

מערך ההפצה העצמאי של דובק אמור להתחיל לפעול מיום 18 באוקטובר 1995.

3. ההסכם

בין עיקרי הוראות ההסכם ניתן לנמות את ההוראות הבאות:

א. כל מפיץ חדש מתחייב לשווק את מוצרי דובק בתחום גיאוגרפי בלעדי כפי שנקבע בהסכם ההפצה בינו לבין דובק. המפיץ מתחייב שלא לשווק תוצרת טבק אחרת, למעט את תוצרתם של סקאל, דוידס ויבואנים או יצרנים חדשים. בפועל, הוראה זו מוציאה ממערך השיווק של דובק את הסיגריות המיובאות על ידי חברת אלישר.

ב. דובק מתחייבת לשווק את תוצרתה באיזור הבלעדי רק באמצעות אותו מפיץ, אולם במקביל, ממשיכה דובק לשווק בעצמה ובאופן ישיר את תוצרתה וסיגריות המיובאות על ידי לגורמים הבאים:
רשת השק"ם, רשת קואופ - הריבעו הכחול, שירות בתי הסוהר וגופים בטחוניים שונים. כמו כן, דובק משווקת ישירות לשני סוכנים בירושלים ובבאר-שבע המפיצים עבורה סיגריות לסיטונאים.
יוער כי, שיווק מקביל זה נעשה בידיעת המפיצים באותם איזורים ובהסכמתם.

ג. בהסכם נקבעו נורמות שירות המוטלות על המפיצים - כגון: החזקת מלאי מספיק, החזקת כלי רכב תקינים, ביקור נאות אצל הקמעונאים, אחזקת מחסן נקי ומסודר הפתוח בשעות קבועות, הקמת תקשורת מחשבים ישירה וכיו"ב.

ד. בהסכם קיימות כבילה מעבר לבלעדיות ההפצה, בנושא אי-תחרות בדובק באיזור החלוקה הבלעדי במשך שלוש שנים לאחר סיום ההסכם.

ה. תקופת ההסכם הינה לחמש שנים מעת כריתתו, ולמפיץ קיימת אופציה להאריך את ההסכם באופן אוטומטי לתקופות נוספות של חמש שנים.

ו. דובק רשאית להעביר את זכויותיה וחובותיה על פי הסכם זה, או חלקו, לאחר ולהודיע על כך למפיץ בכתב.

ז. המפיץ לא הוגבל באופן כלשהו הן לגבי כמויות הסיגריות אותן ירכוש מדובק והן לגבי הכמויות אותן ישווק.

4. ההצדקה למתן הפטור

ההסדר הכובל שאישורו נדרש היום הינו הסכמי שיווק בין דובק לבין כל אחד מהמפיצים החדשים כאשר כל מפיץ הינו המשווק של דובק באזור גיאוגרפי בלעדי.

לכאורה, אלמלא השיווק הישיר ללקוחות הגדולים, הסכמים אלו היו נהנים מהפטור הקבוע בסעיף 3(6) לחוק, המתייחס להסכמי בלעדיות הדדית בין ספק לרוכש. הסדרים אלו עניינם בהתחייבות הרוכש כי יקדיש עצמו לתוצרת של יצרן מסוים לעתים תוך הגדרת תחום גיאוגרפי ובהתחייבות הספק כי ישווק את מוצריו רק לרוכש. כתוצאה מהסדרים מסוג זה אין התחרות נפגמת בין מוצרי הספק למוצרי מתחריו (INTERBRAND) הפגיעה בתחרות מוגבלת לזו שבין הרוכשים של מוצרים או נכסים מסוג אחד (INTERBRAND) כלומר, כל צד להסכם כזה נהנה מיתרונות מעמדו המוסכם, ומכאן ההדדיות שבהסדר.

הטעם שבהענקת הפטור הינו קיומם של הסדרי שיווק שבהם טמונים שיקולים כלכליים לגיטימיים הסוגיה המרכזית מבחינת דיני ההגבלים העסקיים היא האם הסכמים מעין אלה "סוגרים" למעשה את גישתם של מתחרים, בכוח או בפועל, לזירת התחרות.

אכן, בהסדר המתואר אין המדובר בבלעדיות ההדית, מכיון שבמקביל לאותם הסכמי הפצה חדשים - דובק מבקשת להמשיך ולמכור את תוצרתה ישירות לרשתות השיווק (השק"ם והקו-אופ), שירות בתי הסוהר ושני הסוכנים בירושלים ובבאר שבע.

הקמת מערך ההפצה הנפרד של דובק והשפעותיו על התחרות בענף הסיגריות נדונו בהרחבה ואושרו במסגרת הדיון בבית הדין בתיק מונופול 1/93, כמפורט בפסק הדין.

למעשה, מה שמבקשת דובק הוא להמשיך ולמכור ישירות לאותם גופים שנמנו לעיל במקביל לשיווק דרך המפיצים החדשים. דבר זה לא יגרום להפחתת התחרות בענף.

5. סוף דבר

נוכח כל האמור לעיל ולאחר ששקלתי את בקשת דובק, הגעתי לכלל מסקנה, כי ההסכם בין דובק לבין כל אחד מארבעים ואחד המפיצים החדשים הינו הסדר כובל אשר מגביל באופן לא משמעותי את התחרות בעסקים. על כן, החלטתי ליתן לו פטור מאישור הסדר כובל על ידי בית הדין להגבלים עסקיים.

הפטור יעמוד בתוקפו לתקופה של חמש שנים מעת נתינתו.

החלטתי זו נתונה לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי ארגון צרכנים, איגוד עסקי או כל הרואה עצמו נפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

כמו כן, תבחן החלטה זו על ידי במקרה של שינוי נסיבות מהותי, לרבות הסרת או שינוי הפיקוח על מחירי הסיגריות, או במידה ויוצג לפני מידע שלא הובא לידיעתי ואשר יש בו כדי להקρίן על הבקשה המאושרת בזאת.

ניתן היום 3 ליולי 1995, בירושלים.

ד"ר יורם טורבוביץ

הממונה על ההגבלים העסקיים